

OKULUMU

SEVİYORUM

AREL EĞİTİM KURUMLARI

AYLIK ANASINIFI DERGİSİ

SAYI: 91

2013

İÇİNDEKİLER

İLETİŞİMDE ENGELLER	2
ÇOCUĞUNUZLA OYNAYABİLECEĞİNİZ OYUNLAR	6
ÇOCUKTA CİNSEL İLGİLERİN OLUŞUMU	8
OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE AHLAK GELİŞİMİ VE DEĞERLER	10
OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÇOCUKLARIN İHTİYAÇLARI	13
ÇOCUĞUNUZLA KİTAP OKUMANIZ ÖNEMLİDİR	16

AREL Eğitim Kurumları

Merkez Mah. Hacı Arif Bey Sk. No. 1, 34197 Yenibosna - Bahçelievler / İstanbul

Tel: (0212) 550 49 30 (pbx) - 630 35 05 (4 hat) Faks: (0212) 550 77 82

e-posta: arel@arel.k12.tr

Okulumu Seviyorum Dergisi - 2012

Yayın Kurulu: Rehberlik Servisi

İLETİŞİMDE ENGELLER

KAYNAK

- Gordon, T., Parent Effectiveness Training, New American Library, 1975
- Fişek, O.G; Sükan, Z. Çocuğunuz ve Siz. Türkiye'de Okulöncesi Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Projesi, Milli Eğitim Basımevi 1983
- Navaro, L Beni Duyuyor musun? Yapa Yayınları. İstanbul 1987
- YÖRET Vakfı Etkili İletişim Semineri ve Eğitimi

Çocuk, ailesini yani anne ve babasını yansıtır. Anne ve babanın kişilik yapısı çocuğun kişiliğini şekillendiren en önemli faktördür. Yani aile iletişim becerilerini kullanmıyorsa, çocuğun iletişim becerilerini kullanması beklenemez. İletişim engeli ile yetişen çocuk hem ailesiyle hem de sosyal çevresiyle sürekli çatışma içine girer. Anne babasının kendisini dinlediğini gören çocuk ise önce kendisine değer ve önem verildiğini, kabul edildiğini, buna bağlı olarak da sevildiğini düşünür. Aynı zamanda çocuk duygularını ifade etme olanağı bul-

duğundan "anlaşıldım" duygusunu yaşar ve rahatlar. Bu durum, hem benlik saygısının artmasına hem de kendisini dinleyen kişiye yakınlık duymasına neden olur. Kurulan sağlıklı iletişim çocuğun ailesi bağlarının güçlenmesini sağlar.

İletişimi sadece konuşmak olarak düşünmemek gerekir. İletişim, konuşmak dışında; Neyi, ne zaman, nerede söyleyeceğini bilmek; olayları basite indirgeyerek sunabilmek; akıcı bir dille ve karşınızdaki kişiyle göz kontağı kurarak konuşabilmek;

dikkati yoğunlaştırabilmek ve karşınızdaki kişinin verilen mesajı anlayıp anlamadığını kontrol edebilmektir. Etkili iletişimin temelinde bireyin kendisini tanıması, kendi değerlerinin ve tutumlarının farkında olması ve kendine güven yatar.

İyi bir iletişimci ipuçlarını anında görür (jestler, mimikler, beden duruşu...) ve onları gerçekçi olarak değerlendirir. Etkili iletişim için etkin dinleme, tepki verme, olumlu yaklaşım ve ben dili kavramları önem taşımaktadır.

Anne ve babalar genellikle çocuklarını dinlediklerini düşünürler. Oysaki çocukları konuşurken ikaz etme, hatırlatma, önerilerde bulunma gibi müdahalelerle çocuklarını etkin dinlemezler. Aslında sorunu olan ya da kendisi ile alakalı bir şeyler anlatmaya çalışan çocuk için uyarı, yargı, olumsuz eleştiri gibi yönlendirmeler çocuğun susmasına veya kendisini duyulmamış gibi hissederek küsmesine, içine kapanmasına neden olur. Tüm bu müdahalelere İLETİŞİM ENGELLERİ denilmektedir.

Çocuklar dinlenmemeleri ve ciddiye alınmamaları konusunda aşırı duyarlıdırlar. Dinlenmediklerini hemen fark ederler. Uzun süre dinlenmeyen çocuklar savunmaya geçebilirler, işbirliğine yatkın olmazlar ve içleri ne çekilebilirler.

İletişim Engelleri şu başlıklar altında toplanabilirler:

1. Gözdağı vererek konuşma biçimi

“Eğer bunu yapamazsan... olur.” “Dediğimi yap, yoksa...”

Çocukta korku ve boyun eğme duygusu oluşturabilir.

- Eğer yapmazsa söylenenin gerçekten yapıp yapamayacağını denemek isteyebilir. Sınırları daha fazla kontrol etmeye çalışabilir.
- Gücenmeye ve isyankârlığa neden olabilir.

2. Sıklıkla emir cümleleri kurmak

“Yapacaksın...” “zorundasın...” “yapman gerekli..”

- Korku ya da aktif direnç yaratabilir.
- Söylenenlerin tersini yapmaya teşvik edebilir.
- Misilleme ya da isyankâr davranışlarda bulunma eğilimi oluşturabilir.

3. Sürekli öğüt verme, çözüm önerileri getirme;

“Senin zamanındayken ben...” “Ben olsam...” “Neden ... yapmıyorsun?” “Bence...”

- Çocukta kendi sorunlarını çözememe duygusu bazen acizlik duygusu oluşturabilir.
- Çocuğun alternatif çözüm yolları bulmasını engeller.
- Bağımlılık ya da direnme yaratabilir.

4. Ahlak dersi verme

“... yapman lazımdı”, “...şöyle yapman gerekir” “senin sorumluluğun”

- Zorunluluk ya da suçluluk duygusu yaratabilir.
- Çocuğun yapmış olduğu şeyi daha şiddetle savunmasına neden olabilir.

5. Mantık yoluyla inandırma, tartışma

“ İşte bu yüzden hatalısın.” Evet, ama...” “Gerçek şu ki..”

- Sürekli savunucu bir tutum içerisine girmeye çalışabilir.
- İletişimin azalmasına hatta yok olmasına neden olabilir.
- Söylenenleri dinlememeye başlayabilir.

• Çocuğun kendisini yeterli ve beceriksiz görmesine neden olabilir.

6. Yargılama, eleştirme, suçlama:

“Sen zaten hep böylesin” Yine mi?

- Yetersizlik duygusu oluşturacaktır.
- Çocuğun olumsuz bir yargıya hedef olma ya da azarlanma korkusu anne baba ile olan iletişimini kesmesine neden olacaktır.
- Genel olarak çocuklar yargı ve eleştirileri içselleştirir ve gerçek olarak algılar. “Ben aslında kötüyüm” gibi düşünceler oluşabilir.

7. Çocuğu sürekli övmek

“Çok güzel!...” “Haklısın, o öğretmen berbat birine benziyor.”

- Ailenin beklentilerinin çok yüksek olduğunu ima edebilir.
- İstenilen davranışı yaratabilmek için, söylenen şey içtenlikten yoksun bir manevra olarak algılanabilir.
- Çocuğun kendini algılama biçimi ile yapılan övgü örtüşmüyorsa yoğun kaygı yaratabilir.

8. İsim takma, komik duruma düşürme

“Koca bebek” “hadı sen de sulugöz!”

- Çocuğun kendisini değersiz hissetmesine, sevilmediği hissinin oluşmasına neden olabilir.
- Çocuğun benlik gelişimini olumsuz etkileyebilir.
- Genel olarak karşılık vermeyi iteler.

9. Tahlil etme:

“Senin derdin nedir biliyor musun?” “Aslında sen öyle demek istemiyorsun.”

- Başarısızlık duygusu uyandırabilir.
- Çocuk kendisini korumasız hissedebilir ve kendisine inanmadığını düşünebilir.
- Yanlış anlaşılma endişesi duyabilir ve bu durum iletişimin kesilmesine neden olabilir.

10. teselli etme, güven verme

“Aldırma...” “Aman boş ver üzülme düzelir.” “Hadi ama biraz neşelen.”

- Çocuk kendisinin, duygu ve düşüncelerinin anlaşılmadığını düşünebilir.
- Kızgınlık duygusu oluşturabilir. (Söylemesi kolay, size göre kolay tabi!)
- Genellikle verilen mesaj “ Kendini kötü hissetmen doğru değil” biçiminde algılanır.

11. İncelemek, araştırmak, soruşturmak

“Neden?...Kim?... Sen ne yaptın?... Nasıl?...”

- Soruları cevaplandırma genellikle beraberinde eleştiri veya zorunlu çözüm getirdiğinden, çocuklar genellikle hayır demeye ya da yarı doğru cevap vermeye yönelir bazen de yalan söyleyebilirler.
- Sorular genellikle soru soran kişinin nereye varmak istediğini açıklamadığından çocuk kaygı ve endişe duyabilir.
- Ailenin endişelerinden doğan sorulara cevap veremeye çalışan çocuk kendi sorununu gözden kaçırabilir.

12.Konu değiştirme, işi alaya vurma:

“Daha güzel şeylerden bahsedelim...” “Aaa bu akılla sen dünyayı niye yönetmiyorsun!...”

- Konuyu değiştirme eğilimi çocukta yaşamın zorlukları ile savaşmak yerine, onlardan kaçınmak gerekli mesajın oluşmasına neden olabilir.
- Çocuğa sorularının önemsiz, saçma sapan ve geçersiz olduğu anlamını verebilir.
- Herhangi bir güçlkle karşılaşan çocuk açık davranmaktan çekinebilir.

Yapılabilecekler

1. Çocuğunuza zaman ayırın. Çocuğunuzla geçmiş zaman asla boşa geçmiş zaman değildir. Çocuğu sevmek, ona bolca ve pahalı oyuncak almak değil onunla ortak faaliyetleri paylaşmak, ona zaman ayırmak, onunla oyun oynamaktır. Çocuğu sevmek sözle sevgiyi ifade etmenin ötesinde, eylemle bu duyguyu ona yaşatmaktır.

2. Çocuğunuzla birlikte olduğunuz zaman tüm dikkatinizi ona yoğunlaştırın. Bu nedenle de, başka bir işle meşgulken değil, kendinizi rahat hissettiğinizde çocuğunuzla ilgilenerek, anne ya da baba olmanın keyfini çıkarın.

3. Aşağılamak, suçlamak, çocuk adına karar vermek yerine, çocuğu dinleyin.

4. Dinlendiğini düşünen çocuk kabul edildiğini, dolayısıyla sevildiğini düşünen çocuktur.

5. Göz kontağı kurarak, gülümseyerek kabul belirtisini beden diliyle pekiştirin. Böylelikle çocuk “kişiliğine saygı duyulduğunu” düşünerek iletişimini sürdürür.

6. Anne ve babasının kendisini dinlediğini gören çocuk duygularını ifade etme olanağı bulur. Aldığı tepkilerle “anlaşıldım” duygusunu yaşar. Böylelikle rahatlar.

7. Çocuğunuza karşı davranışlarınızda tutarlı olun. Kendi içinde çelişkili davranışlarda bulunmanız ya da anne ve babanın birbiriyle çelişen biçimde davranması, çocuğu “doğruyu bulma” konusunda zorlar.

8. Çocuğunuzla başka çocuklarla karşılaştırmayın. Çocuk, anne babası tarafından önemsenmek, değerli bir insan olarak kabul edilmek ihtiyacındadır. Onun diğer çocuklarla karşılaştırılması, kendini değerli bir insan olarak görmesini engeller. Çocuğun kendine özgü, bağımsız bir birey olarak kabul edilmesi, ruh sağlığının temelini oluşturur.

ÇOCUĞUNUZLA OYNAYABİLECEĞİNİZ OYUNLAR

KAYNAK

- Küçük Çocuklar için Eğlendirici ve Eğitici Etkinlikler, Caroline Young, Tubitak Popüler Bilim Kitapları, 2012

Rol yapalım:

Küçük çocukları oynarken seyrettiğinizde sık sık başka biriymiş, başka bir yerdeymiş gibi yaptıklarını ve buna uygun şekilde seslerini, hareketlerini ve davranışlarını değiştirdiklerini görürsünüz. Rol yapma oyunlarına teşvik etmek genellikle iyi bir fikirdir. Bunun için fazla bir şey yapmanız gerekmediğini belirtmeliyiz. Çoğu çocuk şapka ve basit aksesuarlarla oyunlar icat etmekten mutlu olur.

Bul, sınıflandır, eşleştir:

Nesnelerin nerede olduğunu söylemek basit bir iş gibi görünebilir, ama çocukların bu temel beceriyi edinebilmeleri için öncelikle konumlarla ilgili kelimeleri öğrenmeleri gerekir. Bunlar, "altında", "üstünde", "önünde" gibi kelimelerdir.

Çocuklar genellikle bu kavramları hızlı bir şekilde, günlük hayatta kullanılan "sandalyenin altında" ya da "yastığın arkasında" gibi ifadeler yoluyla öğrenirler. Konum kelimelerini sık sık kullanmaya çalışın.

Küçük çocukların çoğu nesneleri gruplara ayırmayı sever. Uzmanlar buna sınıflandırma derler.

● Ailenin tüm ayakkabılarını bir yere yığın ve çocuğunuzdan bunları çiftler halinde ayırmasını isteyin. Heyecanını arttırmak için kronometre tutabilirsiniz.

● Çocuğunuzdan çamaşırları ayırmanıza yardım etmesini isteyin. Örneğin kendi giysilerini, tüm çorapları ya da tüm mavi giysileri seçip ayırabilirler.

● Çocuğunuza plastik kaseler, renkli pullar ya da farklı şekillerde makarnalar verip bunları gruplara ayırmasını isteyin.

Sırada hangisi var?

Örüntüleri tanımak, üretmek ve tanımlamak çocukların sıralama adı verilen temel bir matematik becerisini geliştirmelerini gerektirir. Çocuğun örüntülerle oynaması için çok sayıda fırsat oluşturmanızda yarar vardır. Böylece çocukların mantıksal düşünme, olayları hatırlama, sırada ne olduğunu tahmin etme becerilerini geliştirebilirsiniz.

● Renkli blokları bir örüntü oluşturacak şekilde düzenleyin ve çocuğunuzun bu örüntüyü devam ettirip ettiremediğine bakın. Örüntüyü basit tutun: kırmızı, mavi, kırmızı, mavi...

● Bunu becerirse daha zor bir tane deneyin: mavi, kırmızı, yeşil, mavi kırmızı, yeşil, mavi...

● Bu basit örüntüleri rahatlıkla yapmaya başladıklarında daha zor bir tane deneyin: kırmızı, mavi, kırmızı, sarı, kırmızı, mavi, kırmızı, sarı...

ÇOCUKTA CİNSEL İLGİLERİN OLUŞUMU

KAYNAK

- Çocuklarımızla Cinsellik Hakkında Nasıl Konuşalım?, Bengi Semerci, Alfa Yayınları, 2010
- www.miaegitim.com

Cinsel gelişim doğum öncesinde başlar ve yaşamın sonuna kadar devam eder. Erken gelişim yıllarında ve-
rilecek olan cinsel eğitim, belirli fizyolojik ve anatomik bilgilerin aktarılmasından çok, olumlu ana-baba iliş-
kilerinin öğretilmesini içermelidir. Bu nedenle cinsel eğitimin en temel adımı, çocuğa dengeli, güvenli ve
huzurlu bir aile ortamının sağlanmasıdır.

Genel anlamda cinsel eğitim; çocukların bedensel, duygusal, sosyal, zihinsel ve cinsel gelişimlerini takip et-
mek, kız ve erkek rollerini kabul etmesine, kendi cinsinin özellikleri ve karşı cinsin özellikleri ile bir bütün
içinde yaşamasına yardımcı olmak amacıyla verilen bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarıdır. İnsanla-
rın toplumsal rollerinin incelenmesi yoluyla karşılıklı sevgi ve güven içinde sorumluluk bilinci geliştirmele-
rine yardımcı olmaktadır.

Çocuğun cinsel eğitimi konusu özellikle ülkemizde yeterince ele alın-
mamış bir konudur. Son derece önemli olan bu konuda ana-baba ya
da eğitimci tarafından yapılabilecek bir hatanın gelecekte bazı ya-
ralara ve davranış bozukluklarına yol açacağı gerçeği unutulma-
malıdır. Eğer çocuk, doğum, cinsiyet farkı, anne ve babanın rolü
gibi konuları anne ve babasından öğrenemezse, başka kaynak-
lardan cevaplar aramaya başlayacaktır. O zaman da sonuç ist-
endiği gibi olmayabilir.

Çocukların cinsellikle ilgili sordukları sorular karşısında yetiş-
kinin mimikleri, ses tonu, kelime seçimi, bedeninin gergin-
liği ya da gevşekliği ve çocuğu istekli veya isteksiz biçim-
de dinlemesi, sorularını dürüstçe cevaplaması, çocuğa
anne-babasının duyguları hakkında fikir verir. Kimi za-
man çocuğun bu soruları ana-baba tarafından cevap-
sız bırakılır. Çocuk, soru sormaması gerektiğini bilinç-
sizce hissedebilir. Bu sorulara kaçamak cevaplar ver-
mek ya da onları cevapsız bırakmak çocuğun me-
rakını artıracaktır ve araştırmalarını derinleştirme-
sine sebep olacaktır. Bunu yaparken bir yandan
da anne-babanın bu tavrı sebebiyle hep bir suç-
luluk duygusu yaşayacaktır.

İlk cinsel ilgiler, tüm çevreyi kapsayan geniş bir
merakın parçasıdır. Çocuğun cinsel merakı, öte-
ki merakları gibi yerinde ve sağlıklıdır. İçinde ya-
şadığı dünyayı tanıma ihtiyacından doğmakta-
dır. Bilgi verme görevini yönlendirecek olan çocu-
ğun sorularıdır. Çocuğun sorduğu soruya o anda,
kısa, gerçek ve net cevaplar vermek yeterli olacaktır.

Çocuk, cinselliği anlamaya çalışırken ilk önce fantezi-
lerden yola çıkar. Bunu varsayımlar evresi izler. Bir yerden
sonra, çocuğun cinsellikle ilgili varsayımlarına mantık katılır.

Çocuk, çevreden aldığı parça parça ve çelişkili bilgilerin doğru olup olmadığını öğrenemediği için kendi olanakları ve mantığıyla çözmeye çalışır. Duyduğu, gördüğü şeyler, aile içindeki olaylar önemli rol oynar. Örneğin, evin küçük oluşu sebebiyle daha kolay sezilen anne-babanın cinsel beraberliği, serbest konuşmalar, tartışmalar çocuğun dikkatini çeker ve onu yorumlamaya götürür.

Çocuğa verilecek bilginin yaşına uygun olması önemlidir. Bunun dışındaki bilgiler anlamlandırılmaz ve güçlük yaratır. Sözel bilgi, çocuğa bir şey saklandığı izlenimi vermemelidir. Cinsellikle ilgili bilgiyi, annenin kız çocuğa, babanın da erkek çocuğa vermesi daha uygundur. Fakat durum bu şekilde gelişmemişse, çocuk o anda hangi ebeveyne soruyu yöneltiyorsa cevabını da ondan almalıdır. Böylece 'soru' o anda doğal olarak cevaplanmış olur ve bekletilerek 'sorun' halini almaz.

İlk cinsel sorular ve cevapları

Çocukta cinsiyet farkıyla ilgili sorular ilk 2. yaşta, doğumla ilgili olanlarsa 3-4 yaşta başlar. Çocuğa verilecek bilgiler, basit ve doğrudan sorulan soruya yönelik olmalıdır.

Çocukların cinselliğe ilişkin bilgileri kazanımları bedenlerini tanımalarıyla başlar. Genellikle çocuklar bir yaşını doldurana kadar cinsel organlarıyla ilgilenmezler. Bir yaşındayken çocuk bezi olmadığına cinsel organı ile oynayabilir. Bu doğal bir meraktır. Küçük çocuklar çıplakken, altları değiştirilirken ya a banyodayken genellikle kendilerine dokunurlar. Bu yaşta çocuklarda utanma duygusu olmaz. Yaptıklarının kabul edilir olup olmadığı konusundaki algıları ebeveynlerinin tepkileri ile şekillenecektir. Kendi vücutlarına olan ilgileri yüzünden ayıplanmamalı ve cezalandırılmamalıdır. Cinsel organına dokunan çocuk kendini iyi hissederek ve sakinleşir. Onun hissettiği bu duygu yetişkininkinden farklıdır.

Çocuklar iki yaşına geldikten sonra kendi başlarına giyinip soyunmaya başlarlar. Bu da çıplak olmaktan zevk alınan bir başka dönemdir. Diğer kişilerin giysilerinin altındaki görüntüsünü de merak ederler. Bunlar normal davranışlardır. Bunların yanı sıra çocuklarla "özel" in ne olduğunu konuşmak önemlidir. Çocuğa diğer insanların önünde nelerin yapılmaması gerektiği açıklanmalıdır. Ebeveynin çocukla kendine dokunma davranışının nerede ve ne zaman yapıp yapamayacağını konuşması gerekir. Çocuğun cinsel ilgisi, 7-8 yaş döneminde söner ve ergenliğe kadar ertelenir.

Çocuklarla cinsellik konuşmanın önemli kuralları

Hangi yaşta olurlarsa olsunlar çocuklarla konuşurken bazı önemli noktaları bilmek gerekir. En temel kural kendi çocuğumuzu tanımamız gerektir.

○ **Cevaplarınızı olabildiğince basite indirgeyin:** Çocuğunuz soru sorduğunda kısa ve basit bir şekilde cevaplayın. Açıklamayı yaparken çocuğun yaşını düşünün. Çocuklar sordukları sorunun cevabını isterler. Onların sordukları sorulardan fazla bir şey söylemenize gerek yoktur. Yapılan gereksiz açıklamalar çocuğun zamanından önce ve yaşı ile uyumsuz cinsel davranışlara ve konuşmalara yönelmesine neden olabilir.

○ **Çocuğunuza dokunmanın türlerini anlatın:** Çocuk sarılmanın hoş bir davranış olduğunu bilmelidir. Fakat size veya arkadaşlarına ne şekilde dokunmasının doğru olacağını da öğrenmelidir. Sadece istiyor diye 4 yaşındaki oğlunuzun göğüslerinize dokunmasına izin vermek onu bu konuda tersleyip utandırmak kadar yanlıştır. Ona sizi sevdiğini bildiğinizi, ama anneler ve onun yaşındaki çocuklarının sevgilerini farklı gösterdiklerini söylemek açıklayıcı olur. Dudaktan öpmek gibi zaman zaman sizin de hoşunuza giden tutumların çocuğun yanlış bilgilenmesine neden olacağını hatırlamak gerekir.

○ **İnandıklarınızı ve düşündüklerinizi çocuğunuza öğretin:** Kadınların ve erkeklerin birbirlerine nasıl davranmaları gerektiğini anlatın. Aynı zamanda ona kendi düşüncelerini oluşturması için zaman tanıyın.

○ **Cinsellik hakkında konuşma konusunda kendi tutumlarınızı keşfedin:** Çocuğunuzla açık ve rahat bir şekilde konuşmanız, onu dinlemeniz, sorularından kaçmamanız, onun riskli davranışlar göstermesi olasılığını azaltır. Çocuğunuzun sorduğu soruya karşı sakin davranmaya çalışmak ve çocuğu yargılamadan merakına saygı duymak önemlidir.

○ **Soruyu tam anlayın:** Çocuğunuz soru sorduğunda hemen uzun bir konuşmaya başlamayın. Önce çocuğun sorduğu şeyi tam olarak anladığınıza emin olun.

○ **Sorularını yargılamayın:** Ne sorarsa sorsun bunu nereden öğrendiğini sorgulamayın ve yargılamayın.

○ **Mahremiyeti öğretin:** Çocuğunuzun insanların özel zamanlara ihtiyaç duyduğunu anlamasını sağlayın. Kapınız kapalı olduğunda girmeden önce vurması gerektiğini öğretin.

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE AHLAK GELİŞİMİ VE DEĞERLER

KAYNAK

- Helik Karakter Okulu Aile Kitabı
Bölükbaşı, Beyza. Çocuk ve Aile, Hayat
yayıncılık, İstanbul 2004
- Atabek, Erdal. Hayatımız ve Değerleri-
miz, Cumhuriyet Kitapları, 1999
- Bluestein, Jane. Ana Babaların Yapması
ve Yapmaması Gerekenler, hyb yayıncılık,

Ahlak gelişimi, bireyin toplumun değer yargılarını benimseyerek içinde bulunduğu

çevreye uyumunu ve kendi ilke ve değer yargılarını oluşturmalarını amaçlayan bir süreç olarak

tanımlanır. Ahlak gelişimi, topluma nasıl davranılması gerektiğinin farkında olmaktır.

Bireyin doğuştan getirdiği gizli güçlerin etkisi ile toplumda var olan iyi-kötü ya da doğru-yanlış kavramlarının inanç, huy, tutum, alışkanlık, gelenek, görenek gibi manevi değerleri oluşturan değerlerin tümüdür.

Ahlak gelişimi; bireyin küçük yaşlardan başlayarak toplum tarafından beğenilen, kabul edilen doğru davranışları yapmasıdır. Çevreden gelen tepkilerle belirlenen davranışlara ilişkin izlenim ve bilgiler ahlaki davranışlara ve ahlak kurallarına temel olur.

Çocuk bunu anne, baba, okul ve yakın çevresiyle olan ilişkilerinden öğrenir. Çocuğa öncelikle iyi davranışın neden iyi, kötü davranışın da neden kötü olduğu açıklanmalıdır. Davranış "iyi" ve "kötü" olarak ayırt etmesini öğretirken bu davranışların sonuçları hakkında bilgi verilmelidir. Bundan sonra iyi bir birey olarak yetişmesini beklemek doğru olur. Çocuk büyüdükçe, diğer bireylerin duygularını ve toplum kurallarını anlama yeteneği artar.

Yaşamın ilk yıllarında başlayan sevgi ve güvene dayalı bağıllık ilişkisi, çocuğun yetişkinliği boyunca ona rehber olacak ahlaki çerçevede önemli bir başlangıçtır. Kişilik ve benimsenen değerlerin pek çok farklı kaynaktan beslenmesi sebebiyle ve özellikle küçük çocuklarda iyi davranışlara ilişkin deneyimlerin çeşitli olması önemlidir.

Başkaları ile kurduğumuz ilişkilerde değerler aracılığı ile kendi varlığımızın ve gerçekliğimizin boyutlarını keşfederiz. Kendimizi öğrenirken onları da öğreniriz. Değerler insana ne olduğunu gösterdiği kadar ne anlama geldiğini de gösterir.

Okul öncesi dönem çocuklarda değerlere ilişkin bilgilerin temellerinin atıldığı ilk dönemdir. Değerler temelde değişmez özellikler içerir fakat yaşanan çevre, kültürel özellikler, eğitim ve deneyimler gibi pek çok faktöre göre bireysel bazda farklılıklar gösterebilir. Değerlere ilişkin bilgiler tüm hayat boyunca devam eder. Fakat ilk bilgiler erken dönemde kazanılmaya başlanır ve kişiliğin oluştuğu ergenlik dönemine kadar devam eder. Bu süreden sonra değişimler mümkündür ancak temel değerler oluşmuştur.

Okul öncesi eğitimde çocukları tüm gelişim alanlarında desteklemek hedeflenir ve okulöncesi eğitimin yararları artık tartışılmasız kabul gören bir gerçektir. Kaliteli bir okulöncesi eğitim programında akademik becerilerin yanında toplumsal değerlere de yer verilmelidir. Aileler ve okul öncesi eğitimcileri çocuklar için değerleri öğrenebilecekleri ilk modeller olacaktır. Bu nedenle hem eğitimcilerin hem ailelerin değerleri benimsemiş ve iyi uygulayabilen yetişkinler olmaları gerekmektedir.

Okul öncesi çocuğun temel ihtiyaçlarını uzmanlar; iyi bakım, beslenme, sevgi ve şefkat, güven, hareket, yetişkin desteği, yaratıcılığı destekleyici ve estetik duygusunu geliştirici ortam, kendini tanıma, kanıtlama ve özgürlük, diğer çocuklarla birlikte oyun ve oynama olarak ifadelendirmişlerdir.

Okul öncesi dönemde kendine güvenme, sorumluluk alma, sorumluluklarını yerine getirme, bir göreve başlama, tamamlama, takım çalışması, yalan söylememe, nezaket kelimelerini kullanma gibi değerlerin kazandırılması çocuğun tüm yaşamı boyunca kullanacağı becerileri de beraberinde getirir. İyi bir değerler eğitimi çocuğun akademik başarısını da direkt etkiler.

Okul öncesi dönemde çocuklar doğrular ve yanlışlar arasındaki farkı tam olarak ayırt edemezler. Onların nasıl dürüst, cesur ve nazik olacaklarını “yemekten sonra ellerini yıkamalısın” kuralı gibi öğrenmek zorunda oldukları belirtilmektedir.

Değerler nasıl öğrenilir?

Değerlerin öğrenilmesi sosyal bir öğrenmedir. Çocuğun gördüğü ilk sosyal kurum aile olduğu için çocuğun değer sisteminin oluşmasında aile önemli bir yere sahiptir. Ailede değerler model alma ve anne babayı taklit etme şeklinde oluşmaya başlar. Çocukların davranış ve tutumlarının sonucunda çevrelerinden gördükleri tepki ve yorumlarla gelişir. Geçmişte değerlerin çoğu aile içinde yaşantı ile aktarılırken, artık sadece yaşantı yeterli olmamakta anne babaların bu konuda bilinçli çaba sarf etmeleri gerekmektedir.

Değerler Aile Ortamında Nasıl Öğretilmelidir?

İşe öncelikle “Nasıl bir insan yetiştirmek istiyoruz?” sorusunu kendimize sorarak başlamak sanırım en doğrusu olacaktır.

İyi okulları bitirmiş başarılı bir insan mı? Sorumluluk sahibi bir insan mı? Özgüvenli, kendini iyi ifade eden bir insan mı? Vatana millete hayırlı bir insan mı? Yoksa mutlu bir insan olsun yeter mi? Bu listeyi istediğimiz kadar uzatabiliriz. Herkese göre farklılıklar gösterebilir. İşte bu liste ile anne baba olarak hayatta önem verdiğimiz değerler ve çocuğumuzda olmasını istediğimiz değerler ortaya çıkmaktadır.

Anne babalar olarak sormamız gereken ikinci soru “Peki, içinde bulunduğumuz ortam ve çevre istediğimiz değerlere sahip çocukları yetiştirmek için uygun mu?” Her şeyi çocuklarımız adına düşünüp yaparken sorumluluk sahibi olabilecekler mi? Bu kadar şiddeti televizyonlarda seyrederken barışçıl olabilecekler mi? Aşırı koruma ve müdahaleci davranırken özgüvenleri gelişecek mi? Biz şimdi onlar mutlu olsun, üzülmesinler diye uğraşırken, onlar mücadele etmeden mutlu olabilecekler mi?

Değerler davranışlarımıza yön veren standartlardır. Hayatımızın her yerinde her zaman zihnimizdeki çeşitli değerlerle harekete geçeriz.

Bu nedenle değerler, tutum ve davranışlarımızla yakından ilişkilidir, onlara yön verir. Sevgi, saygı, mutluluk, doğru davranış, insanlık onuru, dürüstlük, şiddetten kaçınma, hoşgörü vb. gibi temel insani değerler insanın en iyi tarafını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Kısacası; değerler sosyal yaşamımızı düzenler, kolaylaştırır.

Ancak içinde yaşadığımız dünyada bazı değerler çok hızlı değişmektedir. Değişim kaçınılmazdır, an

cak hızlı değişim bireylerin uyum sağlamasını zorlaştıracaktır. Bu hızlı değişim artık kuşaklar arasında değil, aile içinde bile çatışmalara yol açmaktadır.

Artık insanların sosyal çevresinde sadece aile değil, televizyon, bilgisayar oyunları, sinema, dergi, internet, oyuncaklar ve reklamlar aracılığıyla bütün dünya çocuklarımızın sosyal çevresi olmuştur. Aile ve okul tarafından verilen değerlerle televizyon ve dış dünyanın verdiği değerler çoğu zaman farklılık göstermektedir. Bu noktada anne babaların işleri daha da zorlaşmaktadır. Hızlı ve baş döndürücü şekilde değişim içinde olan değerler, bunlarla baş etmek zorunda kalan ve değer karmaşası yaşayan çocuklar için değer aktarımı çok daha önemli bir hale gelmiştir.

Değerleri kazandırmada etkili olmak için neler yapılmalıdır?

- Anne babalık amaçlarınızı belirleyebilirsiniz. Ailenizde sizin için önemli olan değerler neler? Çocuğunuzun hangi değerleri benimsemesini istersiniz? Sizin için önemli olan davranışlar ve ilkeleri belirleyebilirsiniz. Bunları düşünüp, yazabilirsiniz.
- Belirlediğiniz değerleri çocuğunuzun kazanması yönünde neler yaptığınızı düşünebilirsiniz.
- Ailenizin değerleri ve önceliklerini çocuklarınızın yanında sıklıkla konuşabilirsiniz. İstedığınız davranışları açıklayarak net anlamalarını sağlayabilirsiniz.
- Çocuklarınızda görmek istediğiniz davranışları, değerleri ve inançları öncelikli olarak sizler model olabilirsiniz.
- Çocuğunuzla seyrettiği çizgi film, reklam veya oynadığı bilgisayar oyunları hakkında konuşabilirsiniz. Çocuğunuzun bunlarda ne anladığı ve gerçek dünya hakkında konuşabilirsiniz.
- Çocuklarınızı dinleyerek ve söylediklerini anlamaya çalışarak onlara ne kadar önem verdiğinizi gösterebilirsiniz.
- Çocuk kitapları okuyabilir, çocuk filmleri izleyebilirsiniz. Çocukların oyun ve oyuncaklarıyla oynayarak onları daha fazla anlama ve paylaşımda bulunma fırsatı bulabilirsiniz.
- Yanlış davranışlarına daha az tepkisel davranabilir, çözümler bulma üzerine yoğunlaşabilirsiniz.
- Çocuklarınızın olumlu davranışlarını yüreklendirebilirsiniz.

- Çocuğın olgunluk seviyesi ve yaşına uygun kararları alması yönünde fırsatlar verebilir, böylece kişisel kontrolün gelişmesini sağlayabilirsiniz.
- Televizyondan ve bilgisayardan uzak faaliyetlerle zaman geçirmeleri için yönlendirebilir ve gelişimsel oyunlar oynaması konusunda destekleyebilirsiniz.

Değerler öğretiminde uygulanabilecek oyun Örnekleri:

- 1- Empati/adalet duygusunu öğretmek için: "Sen olsaydın ne yapardın, ne söylerdin?" sorusunu yöneltebilirsiniz. Çocuğunuza film izledikten, kitap okuduktan sonra ya da günlük hayatta gözlemlediğiniz bir olayla ilgili olarak "sennın yerinde olsaydın ne yapardın? Ne söylerdin? gibi sorular yöneltebilirsiniz. Böylelikle davranışının sorumluluğunu üstlenme, değerlerinin neler hissettiğini anlama gibi konularda çocuğunuza farkındalık kazandırmış olursunuz.
- 2- Dürüstlüğü öğretmek için: "Bana bir şey söyle doğru olsun/ bana bir şey söyle yanlış olsun" oyunu oynayabilirsiniz. "Bugün yemeğimi bitirmedim" "arkadaşlarım beni sever" vb. Oyuncular birbirlerinin cümlelerini dinleyip doğru/yanlış tahmin etmeye çalışırlar.
- 3- Saygı, dürüstlük, sevgi, yardımseverlik gibi ana temaları olan hikaye kitaplarını beraber okuyup, karakterleri canlandırabilirsiniz. Hangi karakterin doğru, hangisinin yanlış davrandığıyla ilgili sohbet edebilirsiniz.
- 4- "Sen yönlendir" oyunu oynayabilirsiniz. Müzik eşliğinde çocuğunuzun ritmik hareketler yapmasını isteyip siz de aynısını yapabilirsiniz. Özgüven gelişimini ve lider özelliklerini desteklemiş olursunuz.
- 5- Saygıyı öğretmek için: "Saygılı/saygısız" oyunu oynayabilirsiniz. Saygılı ve saygısız davranışlara örnek oluşturacak bir liste hazırlayıp yüksek sesle tek tek okuyun. " Birileri konuşurken araya girmek doğru değildir", "çöpleri sokağa atabiliriz" gibi. Oyuncular maddeler okunurken saygılı davranış için el çırpıp, saygısız davranış için kollarını bağlarlar. Oyun zaman içinde hızlandırılır, yanılanlar oyun dışı kalır. Tekrar oyuna girmek için saygılı bir davranış örneği söylemeleri gerekir.

Okul öncesi çocuğu kimdir?

Çocuklar elbette bir günde bebeklikten okul öncesi döneme geçmezler. Bir çocuğu çocukluk dönemine sokan asıl değişimler 2,5-3,5 yaş aralığında gerçekleşmektedir. Okul öncesi çocukluk dönemine bakıldığında bu süreçte çocuklar kendi etkinliklerini hareket, düşünme ve duygulanım olarak ayırmazlar. Bedenlerinin gücü ve bu gücü ne ölçüde kullandıkları önemlidir daha çok. Bedeniyle yaptığı bir işte başarısız olan çocuk kendini tümüyle başarısız hisseder. Daha çok başarabileceklerini görmek ister. Mesela yürüyebildiğinin farkındadır çocuk fakat ne kadar hızlı yürüdüğü onun için asıl meseledir.

Sevgisini göstermek için gelip sık sık sizi öpebilir. Tam aksi bir davranışta sergileyebilir kızdığında kendini yere atıp bağırabilir. Fakat önemli olan şey çocuk bu davranışları sergilediğinde özellikle de kalabalık içindeyseniz kızıp bağırmamalı, utandırmamalı, fiziksel ceza verilmemelidir.

Ebeveyn olmanın belki de en zor tarafı, onun duygularını, davranışlarını anlayıp incitmeden uygun bir şekilde bunların nasıl ortaya konulacağını öğretmektir.

Okul öncesi çocuğu artık daha az şey yapıp daha çok şey söylemeye başlar dil gelişimi sayesinde. Becerileri gün geçtikçe artar ve daha çok yapabildiğini fark ettikçe kendini içinde yaşadığı dünyanın bir parçası olarak görür.

Peki, okul öncesi çocuğunun temel ihtiyaçları nelerdir?

Okul öncesi çocuğun temel ihtiyaçları eğitim uzmanlarına göre bazı çeşitlilikler ve değişiklikler göstermektedir.

İlk sırada yer alan ihtiyaçlar konusundaki görüşler genelde aynıdır. Bu dönemdeki eğitimin ana ilkesi, çocuğun temel ihtiyaçlarının karşılanmasıdır. Temel ihtiyaçlarının bilinmesi ve tanımlanması çok önemlidir. Temel ihtiyaçları karşılanmayan çocuğu eğitmekten söz etmek son derece güçtür. Okul öncesi çocuğun temel ihtiyaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1.İyi bakım, beslenme, sevgi ve şefkat
- 2.Güven
- 3.Hareket
- 4.Yetişkin desteği
- 5.Yaratıcılığı destekleyici ve estetik duygusunu geliştirici ortam
- 6.Kendini tanıma, kanıtlama ve özgürlük
- 7.Diğer çocuklarla birlikte olma ve oyun

İyi bakım-beslenme-sevgi ve şefkat

Dünyanın neresinde olursanız olun her çocuğun temel ihtiyacı sağlık kurallarına uygun iyi bir bakım, düzenli bir beslenme, sevgi ve şefkattir. Yetişkinlerden oluşan aile ortamında; bu konu ile ilgili görüşleri H. Rabinson şöyle ifade etmektedir. Her çocuk sıcak, dengeli ve sürekli ilişkiler geliştirebileceği sevgi dolu yetişkinlere ihtiyaç duyar. Yetişkinlerden gelen bu sevginin yalnızca çocuklar güzel, iyi, temiz ve zeki oldukları için değil, şartsız olarak verilmesi gerekir. Çocukları yalnız kendileri olduğu için, onların gelişmeleri ile ilgili her türlü sevinç ve problemlerini sağlık ve hastalıklarını kabul eden olgun bir yetişkin sevgisi ile sevmeliyiz.

Güven

Daha bebeklikten itibaren dış dünyayı anne aracılığı ile algılayan çocuk için yetişkinlerden aldığı mesajlar onun dünyaya bakışının olumlu olmasına yardım eder. Çocuk sevdiği yetişkinler arasında sevgi, saygı ve tutarlı ilişkilerin bulunduğu bir ortamda temel bir ihtiyaç olan güven duygusunu da geliştirir. Eğer bunun aksine çocuğun etrafında tutarsız ne yaptığı belli olmayan ebeveynler varsa çocuk doğru olanın yetişkinleri sürekli kollayarak onların duygularına göre ayarlamak olduğunu düşünür. Bu anlayış çocuğun temel güven ihtiyacının karşılanmasında ve buna bağlı olarak da kendine güvenini kazanmasında en önemli engellerden biridir. Güven olmadan çocuk keşfetmeye, denemeye, duygularını ifade etmeye insanlarla ilişki kurmaya cesaret edemez.

Hareket

Çocukların sağlıklı gelişebilmeleri için en temel ihtiyaçlardan biri şüphesiz harekettir. Hareket aynı zamanda çocuğun kendini ifade etmesine imkân sağ-

lar. Bu sayede kendi bedenini ve çevresini daha iyi tanımlar. Öte yandan hareketin zihinsel gelişimle de yakından ilgisi vardır. Çocuk bu sayede hayal gücünü geliştirmekte yaptığı faaliyetler ve bir takım oyunlarla çocuğun kendi kendisine öğrenmesini sağlayan yollardan biridir. Çocuk aslında yaptığı hareketlerle akıllı, hisleri, sosyal becerileri... birçok yönü gelişir.

Yetişkin desteği

Çocuk büyürken ailesi ve etrafındaki kimseler tarafından desteklenmek, cesaretlendirilmek belki hepsinden önemlisi anlaşılmaya ve kabul edilmeye ihtiyaç duyar. Bu dönemde çocuğa hoşgörüyü yaklaşıp değişik faaliyetleri denemsine fırsat ve imkân vermek çocuk için son derece önemlidir.

Çocuğa nasıl davranacağını öğretme işi tam bir sabır işidir. Bu konuda bize yardımcı olacak bazı altın kuralları bilmek işimizi kolaylaştırabilir.

Çocuğumuzdan nasıl davranmasını istiyorsak biz de ona o şekilde davranmalıyız: Unutmamalıyız ki çocuğumuz bizi her davranışımızla model alıyor. Eğer onun yardıma ihtiyaç duyduğu bir anda meşgulsek ve bu çoğunlukla yaşanan bir durumsa sizin ona gösterdiğinizden daha fazla anlayış, işbirliği ve ilgiyi size göstermeyecektir.

Genelde olumlu bir dil kullanın: Çocuğumuza neyi yapmaması gerektiğini söylemek yerine neyi yapması gerektiğini söylemek daha olumlu bir davranıştır. Belki olumlu davranışı sebebiyle birlikte söylemek çocuğun durumu anlaması noktasında daha etkileyici olacaktır.

İyi davranışı ödüllendirin: Sokakta ya da alışveriş merkezlerinde istediği şey alınmadığı için ağlayan çocuklara sıkça rastlarız. O anda doğru olan ve yapılması gereken davranış çocuk ağladığı için bir şeyleri almak değil ağlamadığında ya da olumlu davrandığında onu ödüllendirmek için istediği şeyi almaktır.

Açıklama yapın: Çocuğa yapmasını istediğiniz davranışla ilgili çünkü ben böyle olmasını istiyorum gibi katı söylemler yerine açıklama yaparsanız çocuk o davranışla ilgili öğrenmeyi gerçekleştirecektir. Bıçakla oynamamalısn çünkü keskin olduğu için elini kesebilir gibi.

Hayır demeden önce düşünün: Bu söz ebeveynle çocuk arasında çatışmaya sebep olur. Fakat yetişkin olarak yapmamız gereken hayır demeden önce sebebini kendi içimizde değerlendirip hayır dedikten sonra geri dönmemektir.

Tutarlı olun: Ev içinde düzenleyici kurallar getirip bunlara bütün ev halkı olarak uymak gerekmektedir. Fakat bu kuralları koyarken zaman duruma uygun değişiklikler yapılabilir. Önemli olan kurallar konusunda tutarlı davranmak ve herkes için geçerli olduğunu anlamaktır.

Fiziksel cezalar vermeyin: Dayak yiyen çocuklar neden dayak yediklerini anlayamazlar. Bu yüzden dayak bir çözüm değildir. Bu aynı zamanda çocukla olan işbirliğimizi elimizden alır. Çocuk kendini aptal ve çaresiz hisseder. Bu durum aynı zamanda çocuğun özgüven gelişimini olumsuz etkileyebileceği gibi aynı zamanda çocuğa saldırgan davranması gerektiği mesajını verir.

Çocuğa verilecek en iyi ceza çocuğu kısa bir süre için aile içi yaptığı etkileşimden ya da yaptığı etkinlikten men etmektir. Bu cezada çocuk bağırmadan çağırmadan uyarısız bir ortama (kendi odası veya evin bir köşesi) gönderilir ve orda yaptıkları hakkında düşünmesi istenir.

Yaratıcılığı destekleyici ve estetik duygusunu geliştirici ortam

Çocuğun özellikle okulöncesi dönemdeki temel ihtiyaçlarının sıralanmasında, yaratıcılığı ve estetik duygusunu geliştirebilmek için temiz düzenli bir ortam yaratmak, sanat etkinliklerine katılmasına ve onları izlemesine yardımcı olunmalıdır. Çocuğun kendisini ifade edebilmeye çevresindeki malzemeyi değişik şekillerde kullanabilmeye, sözcüklerden yararlanarak hayal kurabilmeye de ihtiyacı vardır.

Kendini tanıma kanıtlama ve özgürlük

Çocuğun kendisini besleme şansına sahip olmaya, oyun oynamaya atlamaya, sıçramaya, koruyucu elden kurtulmaya ve kendi hatalarını yapmaya ihtiyacı vardır. Gelişim döneminde yetişkin tarafından seve seve ve zevk alınarak verilen özgürlük, çocuk için ebeveyninden olumsuz davranışlar yolu ile zorla elde ettiği özgürlükten daha değerlidir. Bu nedenle Okul Öncesi dönemdeki çocukların başarabildikleri davranışları geliştirebilmek için desteklenmeye ve

çevresine zarar vermemek koşulu ile özgür olmaya ihtiyaçları vardır. Bu çocuğun kendini tanıması ve sınırlarını öğrenmesi açısından son derece önemlidir.

Diğer çocuklarla birlikte olma ve oyun

Kendi yaşlıları ile birlikte olabilme de Okul Öncesi çocuğunun temel ihtiyaçlarından biridir. Bir birlikteliğin en çok görüldüğü etkinlik ise oyundur. Oyun çocuğun yaşamı ve hayatı anlama yoludur. Çocuk oyun yolu ile duygu ve davranışlarında görülen problemler hakkında ipuçları verir. Çocukların yetişkinlerle ilgili olumsuz duygularının çocuğu arkadaşları ile oynadıkları oyunlarla çözülebilir. Örneğin parmak emme, mastürbasyon eğilimleri, gece korkuları, yemek yeme problemleri, başka çocuklar geldiğinde anne babasını kaybetme korkusu.

ÇOCUĞUNZLA KİTAP OKUMANIZ ÖNEMLİDİR

KAYNAK

Evde ve Okulda Mutlu Çocuk Yetiştir-
menin Temelleri, Çocuk ve Aile Kitap-
ları, 2010

www.yunus.hacettepe.edu.tr

www.turkish.irib.ir

Okuma alışkanlığı ilkokul yıllarında kazanılan bir alışkanlık olmasına karşın okulöncesi dönemde birçok etmen çocuğu bu alışkanlığa hazırlamaktadır.

Okulöncesi dönem, insanın çocukluk evresinin yaşadığı dönemi içerir ve bu dönemde oyun ve eğlence ön plandadır. Bu doğrultuda çocukların gelişimi bir yandan oyun oynarken bir yandan da çevresindekileri takip ederek öğrenme şeklinde olmaktadır. Sahip oldukları merak ve keşfetme duygularıyla çevresindekileri izleyerek öğrenen çocukların kitapla etkileşimleri de bu dönemde gerçekleşir. Resimli kitaplarla başlayan bu etkileşim, çocuğu yavaş yavaş okumayı öğrenmeye hazırlayacak şekilde resimlerin arasında kısa metinlerin yer aldığı kitaplarla devam eder ve bu süreçte çocuğun kitapla

sürekli etkileşimde bulunması sağlanır. Çocuk, kitapla olan her etkileşimi sonucunda yeni bilgiler edinir ve okumaya olan ilgisi biraz daha artar. Bu nedenle okuma alışkanlığının kazanılmasında çocuğun okul öncesinde kitaplarla etkileşiminin sağlanması ve çocuğun kitaplara karşı ilgisinin oluşturulması önemlidir.

Okulöncesi dönemde anne ve babalara, çocuğun okuma becerilerinin kazanılmasına yönelik davranışlarının başladığı andan itibaren büyük sorumluluklar düşmektedir. Bu sorumluluk genel olarak, çocuğun yazı içeren materyallerle tanışmasını ve onlara bağlanmasını sağlamak şeklinde açıklanabilir. Okulöncesi dönemde birçok davranışı görerek kazanan çocuklar, kendilerine model aldıkları ve bilgi kaynağı olarak gördükleri ailelerini sürekli izlerler.

Bu noktada anne ve babaların evde kitap, gazete gibi materyalleri okuması ve bu eylemlerin çocuklar tarafından gözlenmesi çocukların okumaya karşı ilgisini sağlayacak bir davranıştır. Bu davranış çocuklara önlerindeki en önemli model olan ailelerinin okumayı sevdiğini göstermektedir.

Ayrıca bu dönemde anne ve babaların çocuğa kitap okuması ve bu süreçte okunan yerleri parmakla takip etmeleri çocukların yazının soldan sağa ve satırların yukarıdan aşağıya doğru bir sıra izlediğini öğrenmelerini sağlamaktadır. Okul öncesi dönemde anne ve baba tarafından çocuğa okunan kitaplar, çocuğun okuma becerisine yönelik hayal gücünü geliştirme, kelime bilgisini geliştirme gibi birçok açıdan fayda sağlamaktadır.

Anne ve babaların okul öncesi dönemde çocuklarının okuma becerisi kazanmasına yönelik olarak gerçekleştirilmesi gereken bir diğer etkinlik gazete, dergi, kitap gibi materyallerle ve bu tür okuma materyallerinin bulunduğu ortamlarla çocuğu buluşturmadır. Bu bağlamda evde kitap, dergi gibi materyallerin bulunması çocuğun okumaya karşı istekliliğini de sağlamaktadır.

Kitapla ilişki kurmak, okumayı bilmesi de, konuşmakta güçlük çekse de her çocuğun hakkıdır. Resimli kitap ve dergiler okul öncesi dönemde dil gelişimini desteklediği gibi, çocuğun kendisini tanımasına, kendini bulmasına olanak sağlar, toplumsallaşmasına yardımcı olur. Çocuğun bütün gelişim alanlarına katkı sağlayan, onun dünya ile iletişimini kuvvetlendiren, okuma-yazma becerisinin kazanılmasına yardım eden çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuğu erken dönemde tanıştırmak, yararları düşünüldüğünde bir kez daha önem kazanmaktadır.

İyi bir çocuk kitabı, çocuğun düşünme, sorun çözme ve yaratıcılık gücünü artırır; çocukta doğa olaylarına karşı ilgi uyandırır; insanları ayırmaksızın sevmesine yardımcı olabilir; ailesine karşı bağlılık duygularını güçlendirmesini sağlar; gelişim düzeyine uygun davranışlar kazanmasına katkıda bulunur; dilin kurallarını erken yaşta öğrenmeyi ve dili geliştirmeyi sağlar. Bunların yanı sıra, çocuğun kendisini daha iyi tanıması, gerekiyorsa davranışlarını değiştirmesi ve kişiliğini geliştirmesi için ona kılavuzlukta bulunurken, çocuğa yaşamın değişik yönlerini öğrenmesinde, türlü insan tiplerini tanımasında,

başka ülkeler ve toplumlar üzerinde bilgi edinmesinde çok zengin imkânlar sağlar.

Pek çok araştırma okul öncesi dönemde kendisine kitap okunan çocukların okuma yazmada yaşıtlarına göre daha başarılı olduğunu ortaya koymuştur. Hikâye okumanın okuma, dinleme yetisi ve dil gelişmesi üzerindeki olumlu etkisi de araştırmalarla saptanmıştır.

Hikâye okumak sadece elimize kitap alarak oturup dinleyen çocuklara sözcükleri okumaktan ibaret değildir.

Anne-babaların çocuğa kitap okurken dikkat etmeleri gereken başlıca noktalar şunlardır:

- Okuma yavaş yapılmalı ve duygu içermelidir.
- Okurken aralar verilerek okunan şey hakkında tartışılmalıdır. Çocuktan resimler, hikâye ve karakterler ile ilgili fikir yürütmesi istenmelidir.
- Okunan hikâye ile çocuğun önceden edindiği deneyimleri arasında bir bağ kurulmaya çalışılmalıdır.
- Çocuk karakterleri göstermesi istenerek onları tanıması için yüreklendirilmelidir.
- Kitap seçiminde çocuğun fikirlerine de önem verilmeli, favori kitaplarını seçmesine ona destek olunmalıdır.
- Çocuğa okumanın eğlenceli olduğu duygusu verilmelidir.
- Daha önce okunan bir hikâye tekrar okunuyor ise sayfa okunmadan önce çocuğun hikâyeyi anlatması desteklenmelidir.
- Çocuğun kitabı korumayı öğrenmesine yardım edilmelidir.
- Çocuğa okunan kitabın yazarı hakkında bilgi verilebilir.

AREL OYUN GRUBU

AREL Anaokulu Oyun Gruplarına katılın. Çocuğunuzdaki Gelişimin Farkına Varın!

Anne ve babaların çocuklarıyla beraber katılabilecekleri **AREL Oyun Grupları** çocuklara eğlenceli, güvenli ve eğitici bir ortam sunar. Anaokulumuzda çocuklar aylık gelişimlerine uygun olarak 2 ayrı seviyede gruplandırılır. Çocuklar, oyun gruplarında bir yandan sosyalleşmeyi ve

paylaşmayı öğrenirken; bir yandan da fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimlerini destekleyici aktivitelerin yer aldığı sağlıklı ve güvenli bir oyun ortamında bulunurlar. Çocuklar cesaretle, deneyerek keşfederken ve öğrenirken **AREL** ailesi olarak sizi de aramızda görmekten mutluluk duyacağız.

22-36 ay arası çocuklar için OYUN GRUPLARIMIZ açılmıştır.
Sizi ve çocuğınızı **ücretsiz deneme dersine** davet ediyoruz.

www.arel.k12.tr

AREL EĞİTİM KURUMLARI Merkez Mah. Hacı Arif Bey Sk. No. 1, 34197 Yenibosna - Bahçelievler / İstanbul
Tel: (0212) 550 49 30 (pbx) - 630 35 05 (4 hat) **Faks:** (0212) 550 77 82 **e-posta:** arel@arel.k12.tr